

**КЗВО “ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ
БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ”
ТЕМА МАГІСТЕРСЬКОЇ
РОБОТИ: «ПСИХОЛОГІЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ БАР’ЄРІВ
СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ
ЮНАЦЬКОГО ВІКУ».**

МАГІСТРАНТ: ТІТАРЧУК ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: БРАНИЦЬКА ТЕТЯНА РОМУАЛЬДІВНА,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР.

ВСТУП

- **Об'єкт дослідження** – комунікативні бар'єри у міжособистісному спілкуванні дітей юнацького віку.
- **Предмет дослідження** – психологічні чинники та особливості комунікативних бар'єрів спілкування дітей юнацького віку.

- **Мета дослідження** – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити психологічні чинники та особливості комунікативних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні дітей юнацького віку.
- **Гіпотеза дослідження** полягає у припущенні того, що рівень комунікативних бар'єрів у взаємодії дітей юнацького віку буде значно нижчим, якщо цілеспрямовано використовувати комплекс прийомів та засобів щодо розвитку умінь, навичок спілкування, попередження й подолання комунікативних бар'єрів.

Завдання дослідження:

1) Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблем дослідження; визначити трактування ключових категоріальних понять дослідження.

2) Визначити психологічні чинники виникнення бар'єрів у спілкуванні та їх особливості в середовищі дітей юнацького віку.

3) Експериментально дослідити показники рівнів вираженості психологічних чинників, що уможливають появу бар'єрів у спілкуванні дітей юнацького віку.

4) Обґрунтувати і впровадити Програму корекції міжособистісного спілкування дітей юнацького віку.

Методи дослідження:

- теоретичні (аналіз, синтез, систематизація, узагальнення та зіставлення психологічних даних за темою дослідження) для системного опрацювання наукової літератури з окресленої проблеми, з'ясування стану її розробленості, тлумачення ключових понять, обґрунтування теоретичних засад дослідження;
- емпіричні (метод опитування, спостереження, метод експертних оцінок, методи психологічної діагностики, психолого-педагогічний експеримент);
- математико-статистичні методи обробки даних. Відповідні математичні обрахунки здійснювалися із використанням стандартних пакетів статистичних програм.

Методики дослідження:

- Методика Ч.Б. Спілбергера на виявлення особистісної та ситуаційної тривожності;
- Методика діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту у спілкуванні за В.В. Бойко;
- Методика діагностики перешкод у встановленні емоційних контактів за В.В. Бойко;
- 16 факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла;
- Оцінка рівня комунікабельності (тест В.Ф. Ряховського).

Теоретичний висновок:

При вирішенні першого завдання дослідження було потрактовано поняття “комунікація”, “спілкування”, проаналізовано особливості “психолого-педагогічного спілкування” та поняття “комунікативного бар’єру”.

Теоретичний висновок:

При вирішенні другого завдання дослідження визначено причини виникнення смислових бар'єрів у спілкуванні особистостей юнацького віку: недосконалі, поверхневі судження; бар'єри між реально досягнутим та власною ідеальною уявою, а також уявою друзів-однокласників. В навчальній діяльності старшокласників психологічні бар'єри спілкування пов'язані з характерами однокласників, їх спрямуванням, поглядами, манерами спілкування, емоційними характеристиками, рівнем інтелекту, мовними особливостями.

Стратегії психологічно захисту у спілкуванні

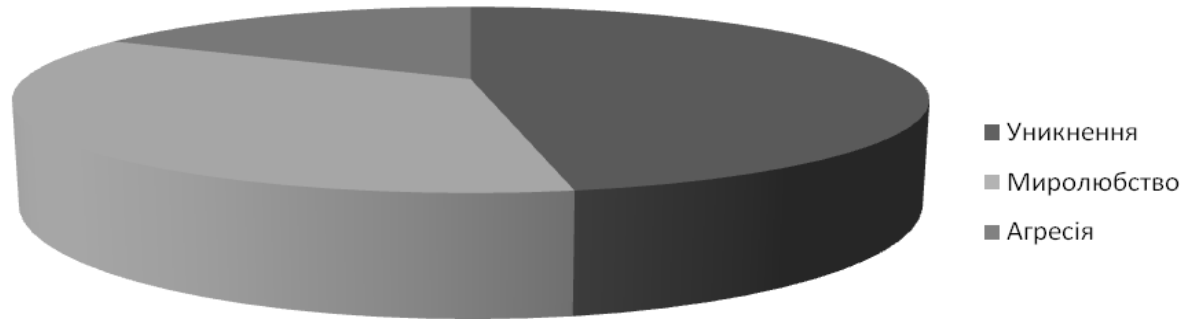

Рис. 2.1. Діаграма результатів дослідження діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту у спілкуванні («Методика діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту у спілкуванні за В. Бойко»).

Загальний показник вираженості емоційних проблем у спілкуванні

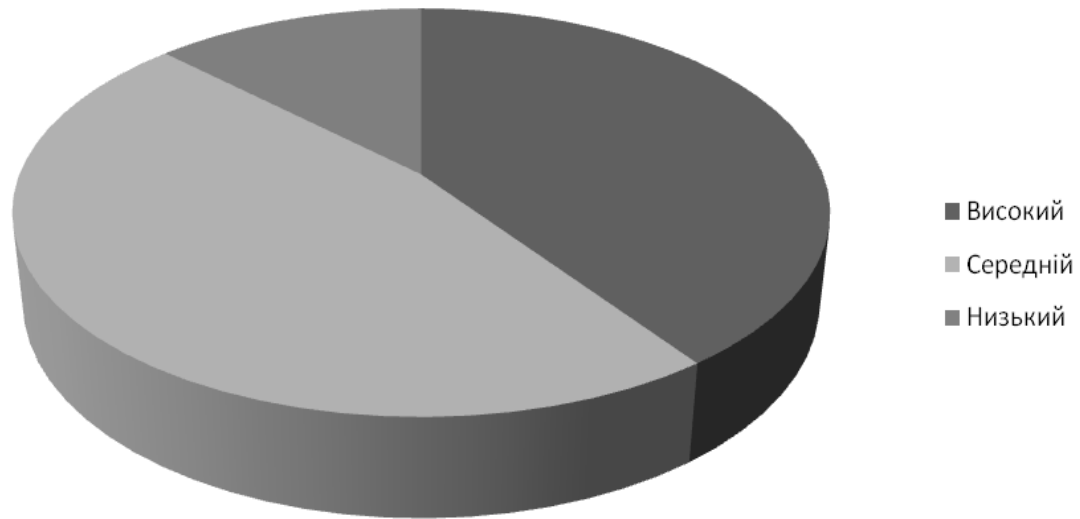

Рис. 2.2 Діаграма результатів дослідження емоційних перешкод за «Методикою діагностики «перешкод» у встановленні емоційних контактів» В. Бойка

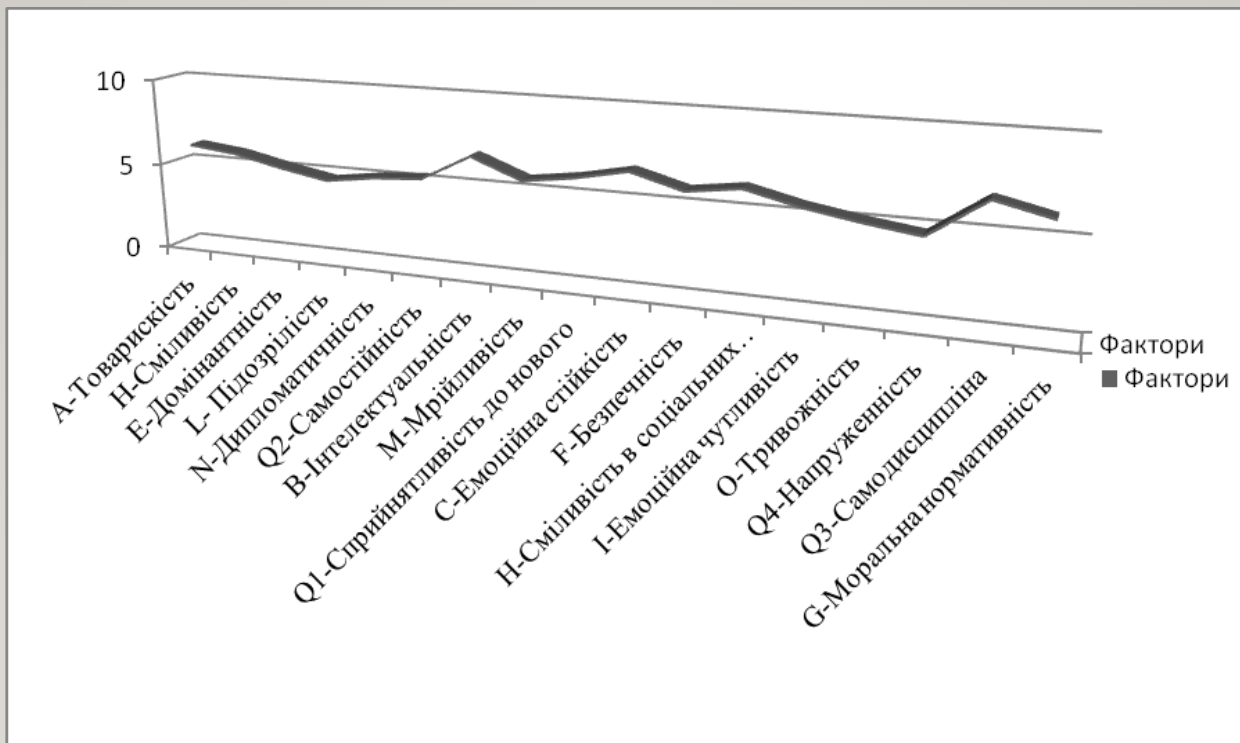

Рис. 2.3. Діаграма даних масиву досліджуваної вибірки за тестом «тест Кеттелла 16 PF-опитувальник».

Категорії комунікабельних дітей

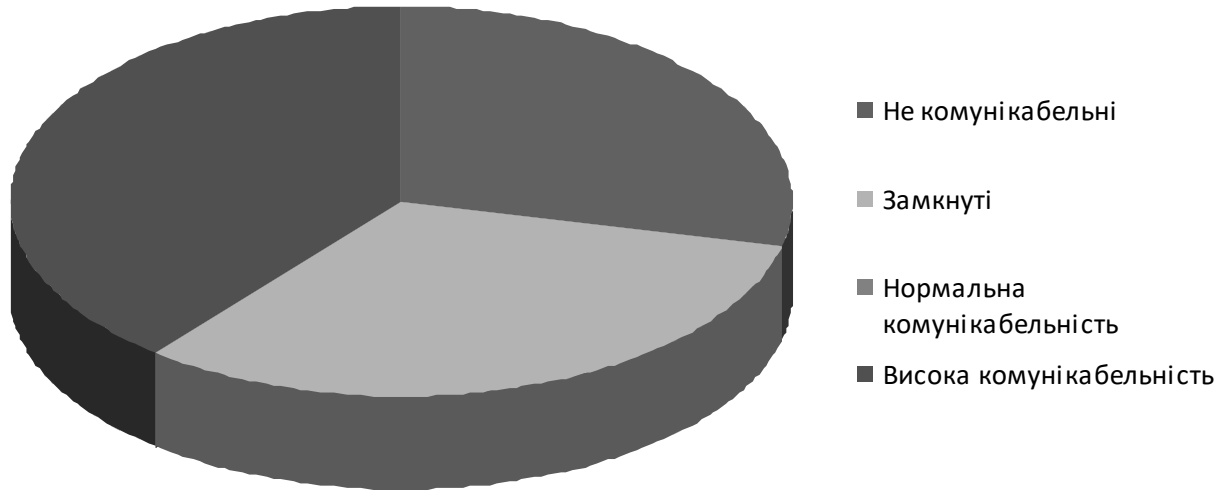

Рис. 2.4. Діаграма результатів дослідження за методикою «Оцінка рівня комунікабельності (тест В.Ф.Ряховського)»

Оцінка особистісної тривожності

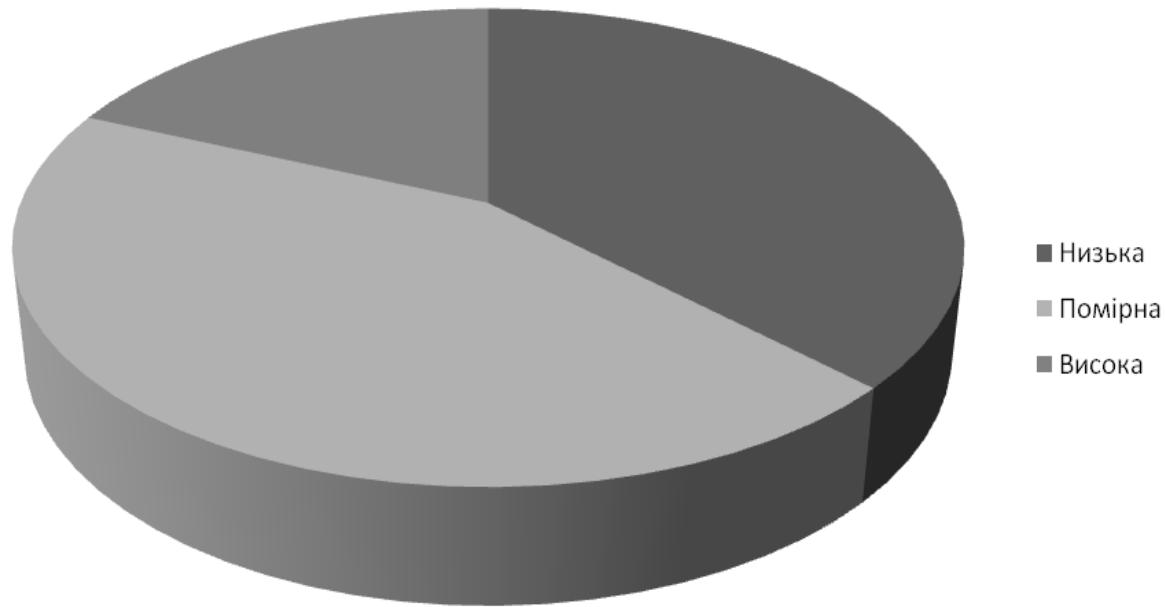

Рис. 2.5 Діаграма результатів дослідження за «Методикою діагностики самооцінки Ч.Д. Спілбергера, Ю.Л. Ханіна (оцінка ситуаційної особистісної тривожності)».

У вирішенні четвертого завдання дослідження розроблена та апробована «Програма корекції міжособистісного спілкування дітей юнацького віку».

Програма сприяє подоланню комунікативних бар'єрів спілкування з дітьми юнацького віку, реалізації розвивального потенціалу освітнього простору й забезпечення особистісного зростання та включає в себе теоретичний та практичний блоки; визначено мету, зміст, завдання та її структуру.

Досліджувані параметри	Контрольна група (n=33)		Експериментальна група (n=30)	
	Z	стат. знач.	Z	стат. знач.
Миролюбство	-1,560 ^a	p=0,119	-,218 ^a	p=0,828
Раціональний канал	-2,021 ^a	p=0,043	-,029 ^a	p=0,977,
Емоційний канал	-1,797 ^a	p=0,072	-,962 ^b	p=0,336
Інтуїтивний канал	-1,124 ^a	p=0,261	-,608 ^b	p=0,543
Установки в емпатії	-2,435 ^a	p=0,015	-,432 ^a	p=0,665
Проникливість в емпатії	-,888 ^b	p=0,374	-,637 ^a	p=0,524
Ідентифікація	-,237 ^b	p=0,813	-1,126 ^a	p=0,260
Егоїстична установка	-,602 ^b	p=0,547	-,683 ^b	p=0,495
Альтруїстична установка	-,670 ^b	p=0,503	-1,763 ^a	p=0,078
Загальний рівень рефлексивності	-,936 ^a	p=0,349	-3,317 ^a	p=0,001

Ретроспективна рефлексія	-2,484 ^a	p=0,013	-2,637 ^a	p=0,008
Ситуативна рефлексія	-,835 ^a	p=0,404	-2,120 ^a	p=0,034
Перспективна рефлексія	-1,910 ^a	p=0,056	-2,175 ^a	p=0,030
Інтерпсихічна рефлексія	-1,862 ^a	p=0,063	-,061 ^a	p=0,951
Загальний рівень усвідомленої саморегуляції	-2,109 ^a	p=0,035	-2,640 ^a	p=0,008
Планування	-,471 ^a	p=0,638	-1,960 ^a	p=0,050
Моделювання	-1,579 ^a	p=0,114	-2,175 ^a	p=0,030
Програмування	-1,024 ^a	p=0,306	-1,833 ^a	p=0,067
Оцінка результатів	-,112 ^b	p=0,911	-1,653 ^a	p=0,098
Гнучкість	-1,613 ^a	p=0,107	-,419 ^a	p=0,675
Самостійність	-,344 ^a	p=0,731	-,737 ^b	p=0,461
Загальний рівень вольової саморегуляції	-,357 ^b	p=0,721	-2,270 ^a	p=0,023
Наполегливість	-,363 ^b	p=0,717	-,854 ^a	p=0,393
Самоконтроль	-,121 ^b	p=0,903	-1,868 ^a	p=0,062

Проведено формувальний експеримент з дітьми юнацького віку за Програмою корекції міжособистісного спілкування методом соціально-психологічного тренінгу. У ході реалізації “Програми корекції міжособистісного спілкування у дітей юнацького віку” відбулися позитивні зміни: емоційної сфери, емпатійного портрету учасників; зміни в системі їх саморегуляції в процесі спілкування; довільної активності і окремі показники рефлексивності.

Порівняння результатів діагностики експериментальної й контрольної груп та наявність позитивної динаміки результатів дослідження є експериментальним підтвердженням ефективності “Програми корекції міжособистісного спілкування дітей юнацького”.

Практичне значення дослідження полягає в розробці «Програми корекції міжособистісного спілкування дітей юнацького віку» на основі організації колективної діяльності з елементами тренінгу.

Перспективи подальших досліджень.

Проведене дослідження не вирішує всі проблеми комунікативних бар'єрів у спілкуванні юного покоління. Перспективними напрямками подальшого удосконалення комунікативної сфери дітей різних вікових категорій є розробка сучасних методик, тестів і завдань, спрямованих на розвиток культури мовлення, етичних проблем спілкування, уникнення комунікативних бар'єрів.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!
